

AVRUPA’NIN GÜVENLİK VE SOSYAL İSTİKRARINA TÜRKİYE’NİN KATKISI: SIĞINMACI SORUNU ÖRNEĞİ*

Yazar / Author: Doç. Dr. Zafer Akbaş¹

Abstract

Nowadays, relationship between Turkey and the European Union is inquired in terms of power and conflict of benefits and this cause divergence of views is increasing in politics between the two actors. Relations of the EU and Turkey, which have various problems such as energy, terrorism and the issues of asylum seeker, are tentative to bring about significant transformations for the international system. Turkey, who has not be accepted as a member of the EU for 56 years, indeed is one of the most important partner for Europe in case of solving the asylum seeker problem, ensuring border security and providing its stability. The challenging geographical environment where Turkey is located makes it necessary to expand cooperation areas with other countries. In this sense, the European Union, which is an important player in the international system with its economy and politics, is very important for Turkey. In fact being strong and being able to remain strong in the international system is the only goal of the actors. At this point for a strong and stable European Union, Turkey is an important strategic partner and ally. In this research, Turkey’s contribution the security and social stability of Europe was studied through the asylum seeker problem. And as a result it is revealed that Turkey is one of the key countries for Europe to solve the asylum seeker problem. In additionally, the study has analysed the probabilities the outcomes of growing asylum seekers.

Key words: Turkey, Europe, Social Stability, Security, Asylum Seeker Issue

Özet

Türkiye ve Avrupa Birliği ilişkilerinin güç ve çıkar noktasında sorgulandığı şu günlerde; iki aktör arasındaki politikalarda görüş ayrılıkları da derinleşmektedir. Enerji, Terör, Sığınmacı sorunu gibi ağır sorunları bulunan AB ve Türkiye’nin ilişkileri, Uluslararası sistem için önemli gelişmeler doğurmaya adaydır. Avrupa’nın, güvenlik sorunlarını çözmede, Sığınmacı Sorununu çözmede ve istikrarını sağlama noktasında en önemli partnerlerinden biri, 56 senedir Avrupa Birliği’ne almadığı Türkiye’dir. Türkiye’nin içinde bulunduğu çetin coğrafya, işbirliği alanlarını genişletmesini zaruri kılmaktadır. Bu noktada ekonomisi ve siyaseti ile Uluslararası sistemde önemli bir oyun kurucu olan Avrupa Birliği Türkiye için çok önemlidir. Uluslararası sistemde güçlü olmak ve sürekli güçlü kalabilmek aktörlerin yegâne hedefidir. Bu noktada güçlü ve istikrarlı bir Avrupa Birliği için Türkiye önemli bir stratejik ortak ve müttefik konumundadır. Çalışmada Avrupa’nın güvenliği ve sosyal istikrarına Türkiye’nin katkısı sığınmacı sorunu üzerinden incelenmiş; Türkiye’nin Avrupa’nın sığınmacı sorununu çözmede kilit ülkelerden biri olduğu görülmüştür. Ayrıca çalışmada Sığınmacı sorununun gittikçe daha fazla büyümesinin muhtemel sonuçları analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Avrupa, Sosyal İstikrar, Güvenlik, Sığınmacı Sorunu

1. Giriş

Sığınmacı ve mülteci kavramlarının tanımları teorik olarak sorgulanmakla birlikte, her aktörün kendi çıkarları noktasında sığınmacı politikası izlediği ve bu kavramları da yine çıkarları doğrultusunda tanımladığı görülmektedir. Ancak uluslararası sistemin ortak ve üzerinde hemfikir olduğu bir tanıma ihtiyacı bulunmaktadır.

* Bu çalışma 26-27 Kasım 2016 tarihlerinde, İstanbul’da düzenlenen International Congress of Management Economy And Policy isimli uluslar arası bilimsel kongrede bildiri olarak sunulmuştur.

¹ Düzce Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü zaferakbas@duzce.edu.tr

Avrupa Birliği'nin Türkiye ile tam bir entegrasyon sağlayamamasına karşın, Türkiye; ekonomisi, siyaseti ve askeri gücü ile Avrupa Birliği'nin güvenlik ve istikrarına katkı sağlamaktadır. Türkiye'nin Suriye, Irak ve Orta Doğu'da yaşanan çatışmalar, 15 Temmuz darbe girişimi gibi birçok krizden sağlam çıkması Avrupa'nın da ekonomisine ve siyasetine geniş alan sağlamaktadır. Kıbrıs, tam üyelik ve stratejik ortaklık gibi büyük problemleri olan iki aktör; dünyada yaşanan güç değişimi ile birlikte kendi çıkar ve güç dengelerini de yeniden sorgulamaktadırlar. İngiltere'nin Avrupa Birliği'nden ayrılma kararı birçok Avrupa Birliği ülkesine cesaret vermenin yanında birlik içindeki ülkelerde ayrılmanın mı ya da kalmanın mı daha faydalı olacağı düşüncesi ciddi anlamda yüksek sesle sorgulamaktadırlar.

Çalışmada ele alınan özeld sığınmacı problemi, gittikçe büyüyen ve güncelliğini koruyan bir uluslararası problem olmuştur. Türkiye'nin jeopolitik konumu gereğince ve tarihte yakın akrabalık ilişkilerinin bulunduğu bölgesel ağırlığı ile yaşanan düzenli ve düzensiz göçler; Türkiye'yi ve Avrupa Birliği'ni olumsuz etkilemektedir. Türkiye milyonlarca sığınmacıya ev sahipliği yapıp, evlerine dönme noktasında politika üretmeye çalışırken; Avrupa Birliği'nin aynı ölçüde yararlı politikalar ürettiği söylenememektedir. Avrupa'nın mülteciye bakış açısı tamamen pragmatist olup, kendi çıkarları noktasında ne kadar, ne zaman, nereden mülteci alacaklarını tartışırken aynı zamanda Avrupa'nın sığınmacı sorununa çözüm olarak sunduğu politikalar ise yetersiz kalmaktadır.

2. Sığınmacı Kavramı

Nüfusun, teknolojinin, iletişim ve ulaşımın yanı sıra çatışmaların ve savaşların arttığı dünyamızda, göçlerde artmıştır. Yaşanan düzensiz göçlerle birlikte ortaya çıkan kavramlardan birisi de sığınmacı kavramı olup, bu kavramın Uluslararası sistemde ortak bir tanım olarak nitelendirilmesi yetersiz kaldığı görülmektedir. Sığınmacı kavramı, kendi ülkesini terk ederek üçüncü bir ülkeye gidip orada sığınma talebinde bulunan kişiyi ifade etmektedir. İlgili devlet otoritelerinin, sığınma başvurusunu değerlendirip, uluslararası ve iç hukuk kurallarını uygulayarak sığınma hakkını verdiği kimselere ise mülteci ismi verilmektedir. 1951 sözleşmesine göre mülteci; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal guruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan kişi olarak ifade edilmektedir (Ergüven ve Özturanlı, 2013: 1019).

Cenevre sözleşmesine göre Mülteci; 1951 yılından önce Avrupa'da meydana gelen olaylardan dolayı, Avrupa ülkelerinden gelen ırkı, dini, milliyeti, belli bir sosyal guruba mensubiyeti, siyasi düşünceleri nedeniyle zulüm göreceği konusunda korkan, geri dönemeyen ve başka bir ülkeye sığınmak zorunda kalan İçişleri Bakanlığı'nca mülteci statüsü tanınan yabancı uyruklu kişilerdir. Ayrıca mülteci tanımındaki kriterlere uygun olan ancak Avrupa ülkeleri dışındaki ülkelere gelen ve İçişleri Bakanlığı'nca sığınmacı statüsü tanınan yabancı uyruklu kişi ya da belli bir uyuşu olmayan vatansız kişidir (Yıldız, Ünlü ve Sezer, 2014: 43). Sığınmacı, sığınılan ülkenin yasalarından mülteciler gibi sürekli olarak yararlanmasını öngörmeyen, kısa süreli bir barınma durumudur. Mülteci, mültecilik statüsü hukuken kabul edilmiş olan yabancıyı ifade ederken, sığınmacı, mültecilik statüsü incelenen ve bu sebeple kendisine geçici koruma sağlanan yabancı anlamına gelmektedir (Ergül, 2012: 220).

3. Türkiye'nin İmkân Ve Kabiliyetlerinin Moral Ve Materyal Kapasitesi Noktasında Göç Politikasının Boyutları

Türkiye, tarihte en yoğun insan hareketliliğinin yaşandığı ve hala yaşamakta olduğu eski bir geçiş coğrafyasında bulunması sebebiyle farklı tecrübelerin bazen öznesi bazen de nesnesi olarak tarihi bir birikime sahiptir. Cumhuriyetin başlarında, Osmanlı devletinden geriye kalmış dil, din, soy ve akrabalık ilişkisi bulunan bu coğrafyadan gelenlere kapılarını açmış ve 1960'lardan itibaren özellikle işgücü çerçevesinde göç veren Türkiye; günümüzde değişen sosyal, ekonomik ve siyasi dengelerle birlikte bu durum tersine dönmüş, artık göç alan bir ülke konumuna gelmiştir (İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2015). Türkiye'nin artan siyasi, askeri ve ekonomik gücü ile birlikte Bölgesel ve Küresel gelişmeler Türkiye'yi, bölgesel anlamda bir göç merkezi haline dönüştürmüştür.

Türkiye'nin aldığı göç genel olarak kitlesel ve düzensiz göç niteliğinde, verdiği göç ise büyük ölçüde düzenli göç özelliğindedir. Özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Türkiye'den Batı Avrupa'ya yaşanan göç dalgaları sonucunda toplam 4,5 milyon civarında göçmen ülke dışına gitmiştir. Bu göç hareketleri şuan yavaşlarsa da, Türkiye dışarda en fazla vatandaşı olan ülkeler arasında bulunmaktadır. Türkiye-Almanya koridoru ise en önemli göç koridorları arasında yer almaktadır (Orsam, 2012: 16).

Son yıllardaki en önemli gündem maddelerinden biri olan Suriyeli sığınmacılar konusu; sosyal, ekonomik ve siyasi boyutta Türkiye'yi etkilemektedir. Zira Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin Kasım 2014 tarihli verilerine göre, komşu ülkelere sığınan kayıtlı Suriye vatandaşlarının en yüksek olduğu ikinci ülke Türkiye'dir. (Güleç, 2015: 96). 2009 yılında sınır geçişlerinde yakalanan sığınmacı ve göçmenlerin sayısı 28.355 iken, Genel Kurmay Başkanlığınca 2010 yılında yasadışı sınır geçişlerinde yakalanan yasadışı göçmen sayısı ise 21.633 olarak gerçekleşmiştir. Emniyet Genel Müdürlüğü 2010 yılında ise 32.667 yasadışı göçmenin yakalandığı belirtilmiştir (Çetin, 2008: 6). Türkiye 2 milyonun üzerinde sığınmacıya ev sahipliği yapması uyguladığı açık kapı politikası etkili olmuştur. Avrupa Birliği ülkeleri ise 120.000 mülteciyi sınırları içine kabul edeceğini belirtmiş ve mültecilerin üye ülkeler arasında nüfus ve milli gelire göre dağıtılacağı belirtilmiştir. Bu planlama Almanya ve Fransa tarafından yapılsa da, doğu Avrupa ülkeleri bu planlamaya karşı çıkmaktadırlar (Saliji, 2015:3).

Suriyelilerin işgücüne katılım noktasında ekonomik etkileri düşünüldüğünde risk ve fırsatlar iç içe geçmiş bulunmaktadır. BMMYK verilerine göre, Suriyelilerin yüzde 42,3'ü 18-59 yaş aralığında çalışma çağındaki insanlardan oluşmaktadır. Çalışma çağındaki nüfusun iş gücüne katkısının bilincinde olan Türkiye; Suriyelilere verilen şartlı mülteci statüsü ile çalışma izni almak için Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına başvuru hakkı ve ticari işyeri açabilme imkânı sağlamıştır (Tunç, 2015: 51).

Suriye krizi sonrası Türkiye'ye gelen Suriyeli mülteci sayısındaki artışla birlikte, mültecilerin yaklaşık 220.000'i Türkiye'nin güneydoğusundaki 10 ilde, iyi düzenlenmiş ve iyi idare edilen mülteci kamplarında yaşamaktadırlar. BMMYK ve diğer uluslararası örgütler, Türk makamlarına maddi ve teknik yardım yapmakla birlikte; yaklaşık 700.000 Suriyeli mülteci ise çoğunlukla Türkiye'nin Güneydoğu illeri ile İstanbul ve İzmir'de yaşamaktadırlar. Haziran 2014 itibarıyla Türkiye, BMMYK'nin yardımıyla, kamplardaki 580.000 Suriyeli mülteciyi kayıt altına almıştır.

Kayıt altına alınan mültecilere sağlık ve eğitim hizmetlerine serbest erişim imkânı sunulmaktadır (Avrupa Komisyonu, 2014: 63).

Ekonomik noktadaki zorluklar güvenlik kaygılarını da beraberinde getirmektedir. Suriye, Irak gibi çatışma bölgelerinden gelen yabancı sığınmacılar, çeşitli terör örgütleri mensuplarının bu sığınmacılar arasına karışarak bombalı eylemler yapılabilmesine zemin hazırlamaktadır. İstanbul, Ankara, Diyarbakır gibi büyükşehirlerde ortaya çıkan patlamalarda onlarca masum insan yaşamını yitirmiştir. Bununla birlikte Türkiye içerisinde var olan yüzbinlerce göçmen zaman zaman yerel adi suç işleyerekten toplumsal huzuru bozma endişesi doğmaktadır. Yerel halkın en büyük korkularından başka biride kendilerini terör saldırılarına açık hissetmeleridir. Suriyeliler arasında provokasyon çıkarmak ya da Türkiye'yi cezalandırmak isteyecek kişilerin olabilme olasılığı; Suriyeliler arasında Esad'a bağlı kişiler, IŞİD üyeleri ya da PKK'lıların olabileceği korkusu hakimdir. Özellikle Kilis, Şanlıurfa gibi sınıra yakın bölgelerde sığınmacıların karıştığı adli vakalar ve terör eylemleri halktaki güvenlik riski endişesini giderek artırmaktadır (Orsam, 2015: 19).

4. Avrupa Birliğinin Sığınmacılara Yönelik Bakışı Ve Uyguladığı Politikalar

Avrupa Birliği ekonomik ve siyasi bütünleşme noktasında çok ciddi ilerleme kat etse de kendi ordusunun olmayışından bir türlü kendi güvenlik ve savunma politikasını oluşturamaması ve birliğin kendini koruma noktasında zayıf düşürmektedir. Birlik kendi üye ülkelerini koruma noktasında ekonomik ve siyasi tedbirleri ön plana çıkarmasına karşın bölgede ve dünyada yaşanan baş döndürücü gündem, yaşanan güç değişimleri birliğin bu politikalarını zayıf düşürmektedir. Birliğin içindeki ülkelerde hâlihazırda var olan İngiltere'nin Birlikten çıkma kararı, İtalya'nın birlikten çıkma tehditleri, Fransa ve Almanya'nın kendi kararlarını birliğin kararı gibi bütün birlik üyelerine dayatması gibi görüş ayrılıkları; Avrupa Birliği'nin geleceği noktasında tartışmaları alevlendirmektedir.

Birlikte oluşturulmaya çalışılan Avrupalı üst kimlik projesi başarılı olamamıştır. İngiltere'nin birlikten ayrılma kararı sonrası birlikteki 27 ülke sayısınca, her ülke kendini kimliğini ön plana çıkarma düşüncesi Avrupa Birliği'nde hali hazırda var olan aşırı sağcılık, radikalleşme, dini baskılar, Ortodoks - Katolik çatışması; sığınmacılarında gelmesiyle birlikte daha da vahim bir hal almasına neden olmuştur. Türkiye'nin sahip çıktığı milyonlarca sığınmacı karşısında Avrupa Birliği'nin binler adedince sığınmacıya ev sahipliği yapamaması, birliğin içine düştüğü güç durumu ortaya koymaktadır. Ayrıca Avrupa Birliği'nin idari yapısının hantallığı, kurumsal yapısının bütün üye ülkelerce benimsenmemesi, temel organlarının işleyiş sıkıntıları, karar alma mekanizmalarının zayıflığı; sığınmacı politikalarının oluşumu noktasında yeterli çözümün üretilmemesi ve pratik hayattaki sığınmacılara yönelik uygulamalarda yeterince görülmektedir.

Ekonomik durumun gündün güne kötüleşmesi, 2008 krizi sonrası Avrupa'nın kendisini toparlamaktan uzak görüntüsü, enflasyon ve işsizlik rakamlarının yükselmesi, alım gücünün düşmesi, tarım ve gıda noktasındaki sıkıntılar, Yunanistan ve Portekiz gibi ülkelerin yaşadığı ekonomik krizlerin birliğe ekstra maliyeti, üye ülkelerin gelir ve giderlerindeki dengesizliklerin artması; Avrupa Birliği'nin en güçlü olduğu alan olan ekonomisinin kötüye gittiğinin işaretleri olarak algılanmaktadır.

Avrupa Birliği, birlik ülkelerine gelen sığınmacılara ekonomik, sosyal, siyasi, askeri, kültürel, toplumsal yük olarak bakmaktadır. Bu kapsamda uygulanan politikaların başında sığınmacıların birlik ülkelere gelmesini önleme çabaları içerisinde

serbest dolaşım anlaşması olan Schengen'in askıya alınması ve Avusturya gibi bazı ülkeler sığınmacıların geçişlerini engellemek için sınırlara tel örgü çekme gibi önlemler düşünülmüştür.

AB'nin daha fazla mülteci istememesinin bir nedeni de sosyal güvenlik noktasındaki maliyetlerdir. Birlik sağlık, eğitim, adalet ve diğer noktalarda kendisinden olmayan mültecilere para harcamak istememektedir. Bu nedenle gelen sığınmacıların sosyal, kültürel, ekonomik ve ticari hayata entegrasyonu çok maliyetli olarak görülmektedir. Ayrıca çalışan nüfusun yaşlandığı Avrupa'da, gelen göçler ile birlikte demografik yapı değişmektedir. Göçler aile yapılarını, sosyal yaşantıyı değiştirmekte ve sosyal hak dolandırıcılığı da artmaktadır. Yasa dışı göçmenlerin çalışması, kayıt dışı ekonomiyi de tetiklemeyle birlikte düzensiz göçler aynı zamanda siyasi otoritelerin verdiği kararlar toplum içi kargaşaya neden olabilmektedir.

5. Ab Ve Türkiye Arasındaki Mülteci Anlaşmasının Yansımaları

Avrupa Birliği ülkeleri, göç ve sığınma hareketlerinin rotasında varış ülkeleri olarak seçilen ülkeler arasında sığınma hareketlerini engelleme konusunda ortak bir tavır geliştirmeye çalışmaktadırlar. Bu ortak tavır neticesinde Avrupa Birliği Ülkelerine girişi engellemeye çalışan birlik; bir yandan bunun için bir tampon bölge oluşturarak tampon olarak belirlediği ülkelerde, sığınmacıların tutulması ve başvurularının ülke topraklarına ayak basmadan incelenmesi ve güvenli üçüncü ülke gibi formüller üretirken diğer yandan da işsizlik ve ekonomide meydana gelen gerilemeler, mültecilerin daha kötü şartlarda yaşamalarına sebep olarak göstermektedir (Buz, 2016).

2015 yılında bir milyondan fazla sığınmacının Avrupa'ya ulaşması ile Suriyeli sığınmacı krizi konusunda tedbir almak isteyen Avrupa Birliği, Türkiye ile bir mutabakata varmak için yoğun görüşmeler yapmış ve 18 Mart 2016'da bir mutabakat metni basın yoluyla kamuoyu ile paylaşılmıştır (Şensoy, 2016: 2). Bu çerçevede yapılan mülteci anlaşması kapsamında AB bütçesinden ayrılan 1 milyar Avroya ilaveten, 16 AB üye devleti 2016-2017 dönemi için taahhüt edilen 2 milyar Avrodan 1.61 milyar Avroluk kısma tekabül eden katkı sertifikalarını göndermişlerdir. Mülteci aracı kapsamındaki 77 milyon Avroluk ilk sözleşmeler 7 Martta imzalanmış ve ilk ödemeler 18 Mart tarihinde yapılmıştır (European Commission, 2016: 1).

Türkiye üzerinden Avrupa'ya son birkaç yılda iki ana güzergâh üzerinden yüzbinlerce göçmen geçmiştir. Deniz yoluyla İtalya limanına ulaşılan güzergâh, geniş bir alanı kapsayan "Orta Akdeniz Güzergâhının" bir parçasıdır. Türkiye'den deniz ve kara yoluyla Bulgaristan, Yunanistan ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimi sınırlarına ulaşan güzergâh ise Doğu Akdeniz Güzergâhı olarak adlandırılmaktadır. 2015 yılında 880.820 kişi bu yoldan Avrupa'ya geçerken yakalanmıştır. Bu rakamın yarısından çoğu Suriyeli olmakla birlikte, geri kalanlar Irak ve Afganistan uyrukludurlar (Ekinci, 2016: 26).

Bölgelerindeki çatışmalardan kaçan Ortadoğulu ve Afrikalı sığınmacılar, Türkiye üzerinden Avrupa'ya ulaşmak için düzensiz kara ya da deniz yolculuklarında hayatlarını tehlikeye atmaktadırlar. Uluslararası Göç Örgütü 2015 yılı rakamlarına göre deniz yoluyla Avrupa'ya 1 milyondan fazla kişi ulaşmış, bu kişilerin 850 bin kadarı, bu geçişlerini Yunanistan adaları üzerinden yapmıştır. 2015 yılı içerisinde Akdeniz'i geçmeye çalışan 3.771 göçmen ve mülteci hayatını kaybetmiştir (Amnesty International, 2016: 9).

Avrupa Birliği geri dönüş anlaşması imzaladığı diğer benzer ülkelerle Türkiye ile benzer anlaşmalar yapmaya zorlamadığı takdirde tüm yükün Türkiye'nin tarafından sırtlanacağı unutulmamalıdır. AB, ayrıca Sırbistan, Karadağ, Makedonya, Arnavutluk ve Bosna Hersek ile vizeleri kaldırmış ve geri kabul anlaşmaları imzalamıştır. Bununla

beraber söz konusu ülkeler ile Türkiye'nin "Geri Kabul Anlaşması" imzalamadan AB ile imzalaması durumunda, yakalanan yasa dışı göçmenler en dış sınırdaki bulunan Türkiye'ye gönderilecektir. AB'nin yaptığı bu anlaşmanın ağır bedeli ancak Schengen çerçevesinde vize kolaylığı sağlamak ile bu ağır bedeli bir nebze hafifleten siyasi avantaja dönüştürebilmektedir.(Akçadağ, 2012: 37).

6. Avrupa'nın Güvenlik Ve Sosyal İstikrarına Türkiye'nin Katkisi: Sığınmacı Boyutu

AB ve Almanya, başından beri Suriyeli mültecilerin masraflarının karşılanması noktasında Türkiye'ye yapacakları yardım konusunda net ve açık olmamışlardır. Başlangıçta vaat ettikleri 1 milyar dolar sonrasında 3 milyar dolara çıkmış ama bu paranın ödeneceği ya da kaynağı net bir şekilde ifade edilmemiştir. AB'nin vaat ettiği rakamlar, Türkiye'nin 2 milyonu aşkın Suriyeli sığınmacıyı misafir etmek için çok yetersiz rakamlardır. Zira Türkiye bu kadar Suriyeli sığınmacıyı ev sahipliği yaparak Avrupa'nın sırtından maddi ve sosyal yükümlülükleri almakla birlikte aynı zamanda AB üyesi devletlerin sırtından 26 milyar avroluk bir yükü almaktadır (Bayraklı ve Keskin, 2015: 29).

AB'nin genişleme ve bütünleşme politikaları göz önüne alındığında Türkiye noktasında ne kadar ikircikli ve taraflı politikalar izlediğini, Türkiye'nin 50 küsur senedir birliğe girememesinden anlaşılmaktadır. Türkiye ise kendisine Avrupa tarafından uygulanan çifte standartlı politikalara karşı göstermiş olduğu sabırlı politikalarla, Birlik için ne kadar güçlü ve önemli bir ülke olduğunu göstermektedir. Türkiye'nin AB fonlarından yeterince yararlanamaması, Avrupa'da ki Türk işçilere gösterilen çifte standart, serbest dolaşım noktasındaki engeller; Avrupa'nın Türkiye'ye karşı çifte standart politikalarındandır.

Türkiye sığınmacılara verdiği sağlık hizmetleri kapsamında 938,077 kişiye yatarak tedavi hizmeti sunmuş, 777,292 kişiyi ameliyat etmiş ve 177,568 kadının doğum yapmasına yardımcı olmuştur. Ayrıca 93 Suriyeli 93 doktor ve 174 sağlık personeli kamu hastanelerinde istihdam edilmesine imkân verilmiştir. Türkiye'de bulunan Suriyelilere yönelik kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları ve halk tarafından yapılan yardımların miktarının yaklaşık 25 milyar dolar olduğu belirtilmektedir (Özkan, 2016). Türkiye'nin sığınmacılar için yaptığı bu kadar yardımı hiçbir Avrupa ülkesinin yapması mümkün gözükmemekle birlikte 1.294 sığınmacıyı almak istemeyen Macaristan'ın sırf bunun için referandum yapması, Avrupa Birliği ülkelerinin ve birliğin düştüğü kötü duruma en iyi örneklerden biri olarak gösterilebilmektedir.

2011'den 2014'e kadar olan süreçte, Suriye ve Irak'tan göç etmek zorunda kalan yaklaşık 6 milyon sığınmacı; Türkiye, Lübnan ve Ürdün gibi çevre ülkelere iltica etmiştir. Bu ülkelerde yeterli insani yaşam koşullarını bulamayan sığınmacıların bir kısmı, 2015 yılı itibarıyla mülteci statüsüne sahip olabilmek umuduyla Avrupa ülkelerine göç etmeye başlamış ve Avrupa yaklaşık 1 milyon sığınmacıyla karşı karşıya kalmıştır. Avrupalı siyasetçiler ulusal çıkarları ve değerleri arasında kalmış, bu göç krizini fırsata çevirmeye çalışmışlardır (Vatandaş, 2016: 17).

Avrupa Yüksek Temsilcisi'ne göre, Ukrayna'daki yaşanan gelişmeler, enerji güvenliği sorunu ve Türkiye'nin bölgesel güç olarak yükselmesiyle birlikte; birliğin, üyelik veya ortaklık ile sınırlı olmayan gerçek bir dış politika geliştirmesi zorunlu olmaktadır. AB'nin ortaklarıyla özel işbirliği modelleri geliştirmesi gerektiğini savunan Yüksek Temsilci, bunun Avrupa Komşuluk Politikası veya genişleme politikası temelindeki çabalarla sınırlı olmadığını vurgulamış ve AB'nin Türkiye'ye yönelik

yaklaşımında ticaret, göç, enerji ve bölgesel güvenlik gibi müşterek çıkar alanlarının göz ardı edilemeyeceğine dikkat çekmiştir (Şahin, 2015: 2).

Türkiye ile Avrupa Birliği'nin terör ve terör örgütlerine bakış açısında ve uygulama noktasında ciddi sıkıntıları bulunmaktadır. Türkiye'nin birliğe karşı getirdiği en önemli eleştirilerden bir tanesi terördür. Türkiye Avrupa'yı terör noktasında ikiyüzlülükle suçlamakta; Avrupa ise Türkiye'yi demokrasi, insan hakları gibi ucu açık noktalarda eleştirerek baskılamaya çalışmaktadır. AB ve Türkiye'nin, yaşanan tarihin en büyük düzensiz göçlerinin olduğu şu dönemde, terör konusunda anlaşamaması, birliğin ve Türkiye'nin güvenliği noktasında iki tarafa da fayda sağlamayacağı açık bir şekilde görülmektedir.

AB'nin artan enerji bağımlılığı ve bu noktada Rusya ile yaşadığı gerginlikler, birliğin bir diğer büyük problemidir. Türkiye'nin, Ortadoğu'da ki enerji yataklarına yakınlığı, iki aktörü birbiriyle işbirliğine teşvik etmekte ve Türkiye'nin önemini artırmaktadır. Bakü-Tiflis-Ceyhan, Kerkük-Yumurtalık petrol hatları, Türkiye-Yunanistan doğalgaz enterkoneksiyon, Bakü-Tiflis-Erzurum doğal gaz boru hatları; Türkiye'yi enerji noktasında ön plana çıkaran projelerden bir kaçını oluşturmaktadır.

Sonuç

Avrupa'nın sosyal, ekonomik ve siyasi birliği tehlike altındadır. Avrupa Birliği'nin hâlihazırdaki ciddi yapısal sorunlarına düzensiz göçlerle birlikte yeni ve daha büyük sorunlarda eklenmiştir. Bu sorunlar Avrupa ülkelerinin yıllardır yürüttüğü acımasız dış politika ve sömürü politikalarının da neticesidir. Bu politikalar sonucunda Ortadoğu ve Afrika bölgelerindeki güvenliksiz ve sorunlu bölgeler oluşmuş ve şimdi bu bölgelerdeki sıkıntılar ve bunun sonucunda yaşanan düzensiz göçler Avrupa'yı tehdit etmektedir.

Enerji, terör, sığınmacı sorunu gibi, Avrupa'nın üstünden ciddi bir yükler alan Türkiye'nin; Avrupa'nın güvenliği noktasında ne kadar önemli olduğu anlaşılmaktadır. Ekonomik, siyasi ve askeri noktalarda tam bir tampon görevi gören Türkiye, Avrupa tarafından stratejik ortaklık ötesi bir devlettir. İngiltere'nin AB'den ayrılma kararı aldığı, birliğin çatırdadığı şu günlerde; Türkiye gibi bir müttefike yeterli önemi ve desteği vermemek, AB'nin çözülme ve AB'nin çöküyor mu tartışmalarını artıracaktır.

İki aktör arasında mültecilerin kabulü noktasında yapılmaya çalışılan anlaşmanın nihai hedefe ulaşamaması noktasında bundan en zararlı çıkacak olan Avrupa Birliğidir. Hâlihazırda Türkiye milyonlarca mülteci ve sığınmacıyla muhatap olmuş ve bunun maliyetiyle başa çıkmaktadır. Aynı şeyi Türkiye'nin anlaşmaya uymaması noktasında Avrupa için söylemek pek mümkün gözükmemektedir. Türkiye ve AB arasında, imtiyazlı ortaklık, Kıbrıs Sorunu, Nüfus ve Kimlik gibi çözülmeyi bekleyen köklü sorunlar; sığınmacı sorununun çözümü noktasında üretilecek politikalara etki edecektir.

Sığınmacı sorunu noktasında kapitalist ülkelerin oluşturdukları uluslararası politikaları, daha bölüşümcü ve paylaşımcı yapmaları önem arz etmektedir. Suriye ve Irak krizlerini ortaya çıkaran da çözecek olanda aynı aktörlerdir. Bu aktörlerin kısıcında kalan bölgenin ve bu bölgelerden çıkacak sorunların oluşturdukları olumsuz etkilerin zayıflatılması yine kapitalist ülkelerin ellerinde bulunmaktadır.

Kaynakça

- Akçadağ, E. (2012). Yasadışı Göç ve Türkiye, Bilge Adamlar Stratejik Araştırmalar Merkezi, Rapor No:42, 1-58
- Avrupa Komisyonu. (2014, Eylül). Komisyon Tarafından Avrupa Parlamentosuna, Konseye, Ekonomik ve Sosyal Komiteye ve Bölgeler Komitesine Sunulan Bildirim, Erişim Tarihi: 10.11. 2016, http://www.ab.gov.tr/files/ilerlemeRaporlariTR/2014_ilerleme_raporu_tr.pdf
- Bayraklı, E. Keskin, K. (2015, Kasım). Türkiye, Almanya ve AB Üçgeninde Mülteci Krizi, SETA, 143, 1-30
- Buz S., “Sığınmacı ve Mültecilerin Hakları”, Erişim Tarihi: 10.11. 2016, http://www.multeci.net/index.php?option=com_content&view=article&id=96:sema-buz&catid=25:sema-buz
- Çetin, S. (2010). 2010 Yılı Türkiye İltica ve Sığınma Hakkı İzleme Raporu, İnsan Hakları Araştırmaları Derneği, Erişim Tarihi: 10.11. 2016, <http://www.multeci.org.tr/DosyaIndir.aspx?t=dokuman&Id=31>
- Ekinci, M.U. (2016). Türkiye-AB Geri Kabul Anlaşması ve Vize Diyalogu, SETA, Erişim Tarihi: 10.11. 2016, http://file.setav.org/Files/Pdf/20160521180027_turkiye-ab-geri-kabul-anlasmasi-ve-vize-diyalogu-pdf.pdf
- Ergül, E. (2012, Aralık). “Uluslararası Hukuk ve Türk Mevzuatında Yabancı Kavramı ve Türleri”, Türk İdare Dergisi, Sayı 475: 213-228
- European Commission. (2016, April). Mülteci Krizinin Yönetimi: Komisyon AB-Türkiye Beyanının Uygulanmasına İlişkin Raporunu Sundu, Brüksel, Erişim Tarihi: 10.11. 2016, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-1444_tr.pdf
- Güleç, C. (2015, July). Avrupa Birliği'nin Göç Politikaları ve Türkiye'ye Yansımaları, Tasam Akademi Dergisi, 2 (2), 81-100
- Güvenli Olmayan Sığınak Türkiye'de Sığınmacılar ve Mülteciler Etkili Korumaya Erişemiyor, (2016), Amnesty International, Erişim Tarihi: 10.11. 2016, <http://amnesty.org.tr/uploads/Docs/2016-turkce67.pdf>
- Orsam. (2015, Ocak). Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri (Rapor No:195). Ankara: Orsam
- Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi. (2012, Haziran). Küresel Göç ve Avrupa Birliği ile Türkiye'nin Göç Politikalarının Gelişimi, Erişim Tarihi: 10.11. 2016, http://www.orsam.org.tr/eski/tr/trUploads/Yazilar/Dosyalar/2012621_Rapor123tur.pdf
- Özkan, Ö. (2016), “25 Milyar Dolar Harcadık”, Erişim Tarihi: 11.11. 2016, <http://www.yenisafak.com/dunya/25-milyar-dolar-harcadik-2564315>
- Özturanlı, B. Ergüven, N.S. (2013). “Uluslararası Mülteci Hukuku ve Türkiye”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 62, 1007-1061
- Saliji, T. (2015, Ekim). Sığınmacı Krizi ve Türkiye AB Görüşmeleri, Erişim Tarihi: 10.11. 2016, <http://docplayer.biz.tr/12606551-Siginmaci-krizi-ve-turkiye-ab-gorusmeleri.html>
- Şahin, Y. (2015, Temmuz). AB, Dış ve Güvenlik Politikasında Küresel Strateji İçin Düğmeye Bastı, Erişim Tarihi: 10.11. 2016, [http://www.ikv.org.tr/images/files/ikv_degerlendirme137\(2\).pdf](http://www.ikv.org.tr/images/files/ikv_degerlendirme137(2).pdf)
- Sensoy, T. (2016, Mart). AB-Türkiye Mülteci Mutabakatı Üzerine Eleştirel Bir Değerlendirme, Uluslararası Güvenlik Politikaları Araştırma ve Dostluk Derneği, Erişim Tarihi: 10.11. 2016, <http://www.upad.org.tr/wp-content/uploads/2016/04/AB-T%C3%BCrkiye-m%C3%BClteci-mutabakat%C4%B1.pdf>
- T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (2015, Ağustos). Genel Bilgi, Erişim Tarihi: 10.11. 2016, http://www.goc.gov.tr/icerik6/genel-bilgi_409_568_908_icerik

Tunç, A. Ş. (2015, Temmuz). Mülteci Davranışı ve Toplumsal Etkileri: Türkiye'deki Suriyelilere İlişkin Bir Değerlendirme", *Tesam Akademi Dergisi*, 2 (2): 29-63

Vatandaş, S. (2016, Mart). "Avrupa'ya Göçmen Akışı ve Türkiye'de Göç Politikaları", *Bilgi Analiz*, Sayı: 3, 1-20

Yıldız, K., Ünlü Ü. ve Sezer M. (2014). "Mülteci- Sığınmacı Cinnetleri ve Toplum "Her İnsanın Huzur İçinde, Kendi Evinde, Sevdiği İnsanların İçinde ve Vatanında Ölme Hakkı Vardır!""", *KMÜ Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 16 (Özel Sayısı): 42-50